

รายงานผู้ป่วยครั้งแรกในประเทศไทย?

The First Case Report in Thailand?

ศราวุธ คงการคำ* อำนาจ อยู่สุข**

Sarawut Kongkarnka* Amnat Yousukh**

*ภาควิชาพยาธิวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๕๐๒๐๐

*Department of Pathology, Faculty of Medicine, Chiang Mai University, Chiang Mai, 50200

Corresponding autor. E-mail address:s_bovornkitti@hotmail.com

บทความผู้ป่วย "Pathological Confirmed Diagnosis of Asbestosis : The First Case Report in Thailand"^(๑) ลงพิมพ์ในจดหมายเหตุทางแพทย์ของแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย ฉบับที่ ๓ เล่มที่ ๙๙ พ.ศ. ๒๕๕๙ หน้า ๓๑๔-๙ ขอวิเคราะห์ที่ขอบทความภาษาอังกฤษที่ค่อนข้างกำกวมเพราะถ้าแปลเป็นภาษาไทยจะเป็น "การวินิจฉัยโรคปอดไยหินที่ยืนยันทางพยาธิวิทยา : รายงานผู้ป่วยครั้งแรกในประเทศไทย" ผู้วิพากษ์ขอตีความว่าบทความนี้เป็น **รายงานครั้งแรกในประเทศไทยที่เสนอผู้ป่วยโรคปอดไยหินที่ได้รับการวินิจฉัยยืนยันทางพยาธิวิทยา** ดังนั้นชื่อบทความภาษาอังกฤษน่าจะเป็น "The First Case Report in Thailand of Asbestosis with Pathological Confirmation" เพราะบทความนี้ไม่ใช่รายงานผู้ป่วยรายแรก แต่เป็นรายงานครั้งแรก

ผู้ป่วยหญิงในรายงานนี้ อายุ ๕๗ ปี ไม่เคยสูบบุหรี่ (ไม่ได้บอกว่ามีคนใกล้ชิดสูบบุหรี่หรือไม่) ให้ประวัติทำงานโรงงานผลิตตะแกรงครอบพัดลม มีหน้าที่ตรวจสอบความสมบูรณ์ของตะแกรง และทำงานอยู่ใกล้ฝ่ายงานเคลือบเส้นลวดตะแกรง ทำอยู่ ๑๐ ปี หยุดงานมา ๖ ปีแล้ว ไม่มีประวัติการเจ็บป่วยในช่วงการทำงาน เพิ่งมีอาการหายใจลำบากและไอมีเสมหะมา ๒ ปี จากผลการตรวจร่างกาย ภาพรังสีทรวงอกและซีทีสแกน ประกอบกับการตรวจทางห้องปฏิบัติการ วินิจฉัยว่าเป็นโรคปอดพังผืดร่วมกับป็นหินปูนที่เยื่อหุ้มปอด การตรวจสารน้ำล้างหลอดลมถูกลมปอด (BAL) พบเทหไยหิน และการตรวจชิ้นเนื้อปอดตัดจากกลีบปอดลิงกุกา พบเนื้อปอดพังผืดทั่วไปและมีเทหไยหิน ๒-๕ ชิ้น ต่อสนามจุลทรรศน์กำลังขยายสูง

วิพากษ์วิจารณ์

๑. ผู้ป่วยรายนี้เป็นโรคปอดไยหิน (แอสเบสโทสิส) แน่ แต่มีข้อสงสัยหลายประการดังจะกล่าวต่อไป
๒. แหล่งไยหินที่ผู้ป่วยได้รับ ไม่น่ามาจากการทำงานในโรงงานผลิตตะแกรงครอบพัดลม เพราะไม่เคยมีการอ้างถึงอาชีพการทำงานแบบนี้มาก่อนเลย ถ้าผู้รายงานสอบถามไปทางโรงงานผลิตพัดลมที่มีอยู่หลายแห่ง หรือถามฝ่ายควบคุมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมก็น่าจะได้คำตอบเรื่องไยหินชัดเจนเพราะการซักประวัติผู้ป่วยรายนี้ไม่ได้ทำงานในสถานประกอบการที่ใช้ไยหิน จะต้องซักถึงแหล่งอื่น เช่น การใช้วัสดุปลุกเฟออร์มิคูลด์ การทำสวนขุดคู้ยดิน แม้กระทั่งการทำความสะดวกหลังคาบ้าน เป็นอาชีพเสริมนอกจากนั้นมลภาวะไยหินในอากาศทั่วไปก็อาจ

เป็นแหล่งสำคัญ จะเป็นการบังเอิญที่เป็นไปได้หรือไม่ ถ้าผู้ป่วยรายนี้เป็นโรคปอดพังผืดไม่ทราบสาเหตุ (IPF) แล้วได้หายใจเอาใยหินในอากาศเข้าไปในปอด ทำนองเดียวกับที่สมพงษ์ ศรีอำไพและคณะพบในศพ^(๒) และที่พิมพิณ อินเจริญและคณะพบในสารน้ำล้างหลอดลมถุงลมผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง^(๓) อันเป็นการตรวจพบใยหินในสารน้ำล้างหลอดลมและในเนื้อปอดผู้ป่วยรายนี้น่าจะแสดงว่าเพิ่งได้รับสัมผัสใยหินมาไม่นาน ไม่เป็นหลายปี เพราะใยหินที่เข้าไปในปอดน่าจะถูกขับออกจากปอด หรือละลายหายไปในเวลาไม่นาน^(๔)

๓. เคยทราบว่าโรคเหตุใยหินที่ไม่ใช่เนื้องอกเยื่อเลื่อม เช่นโรคเยื่อหุ้มปอดอักเสบ โรคปอดอักเสบจากใยหิน นั้นจะเริ่มสำแดงโรคเร็วไม่ใช้เวลานานปี เหมือนเนื้องอกเยื่อเลื่อม ผู้ป่วยรายนี้ถ้าสัมผัสใยหินในโรงงานตะแกรงครอปัดลม คงเป็นโรคปอดใยหินนานมาแล้ว ไม่ใช่เพิ่งมาเป็นปีสองปีหลังจากเลิกทำงานตั้ง ๖ ปี

๔. รายงานผู้ป่วยโรคปอดใยหิน (แอสเบสโทสิส) รายนี้ไม่น่าจะเป็นรายงานแรก อาจเป็นรายงานที่ ๓ หรือ ๔ เพราะจำได้ว่าคุณหมอรังสรรค์ ปุษปาคม ได้วินิจฉัยว่าผู้ป่วยรายที่รายงานว่าเป็นโรคปอดฝุ่นทัลคัม^(๕) เป็นโรคปอดเหตุใยหินร่วมด้วย^(๖) คุณหมอนิธิพัฒน์ เจียรกุลเคยรายงานผู้ป่วยไว้ก่อนหน้าหลายราย ไม่ทราบว่าที่ไหนเมื่อไร พบแต่ว่าคุณหมอเอ่ยถึงในการบรรยายในเสวนาอาศรมสุขภาพเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๗ ว่าพบผู้ป่วยโรคเยื่อหุ้มปอดใยหินที่ตรวจพบเหตุใยหินในสารน้ำโพรงเยื่อหุ้มปอด และพบในชั้นเนื้อปอดพังผืดมีรูพรุนลักษณะรังผึ้งตัดจากปอดผู้ป่วยผู้ป่วยโรคปอดใยหิน^(๗)

เอกสารอ้างอิง

๑. เบญจมาศ ช่วยชู, นิชมา เหลืองตันสกุล, นิธิพัฒน์ เจียรกุล, รุจิรา เรื่องจิระอุไร, กาญจนา อมรพิเชษฐกุล, ปุณณฤกษ์ ทองเจริญ, และคณะ. โรคแอสเบสโทสิสวินิจฉัยจากผลพยาธิวิทยา: รายงานผู้ป่วยรายแรกในประเทศไทย. จดหมายเหตุทางแพทย์ ๒๕๕๘; ๙๘: ๓๑๔-๙.

๒. สมพงษ์ ศรีอำไพ, สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจารย์. อุบัติการณ์แอสเบสโทสิสในปอดจากการตรวจศพในประเทศไทย. จดหมายเหตุทางแพทย์ ๒๕๒๘; ๖๘: ๑๗๔-๗๕.
๓. พิมพิณ อินเจริญ, วิบูลย์ บุญสร้างสุข. เทหิใยหินในสารน้ำล้างหลอดลมถุงลมปอด. วารสารวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม ๒๕๕๖; ๑: ๑๐๐-๒.
๔. สมชัย บวรกิตติ. ใยหินเข้าปอด แล้วไง. พุทธชินราชเวชสาร ๒๕๕๙; ๓๓: ๑๓๕-๔๑
๕. บัญญัติ ปรีชญานนท์, นันทา มาระเนตร์, ประเสริฐ ปาจารย์, สุภาพร ภมร. ทอลค์ป็นิวโมโคนิโอสิส. สารศิริราช ๒๕๒๐; ๒๗: ๗๗๑-๗๒.
๖. รังสรรค์ ปุษปาคม. แอสเบสโทสิสรายแรกในประเทศไทย. พุทธชินราชเวชสาร ๒๕๕๖; ๓๐: ๘๒.
๗. นิธิพัฒน์ เจียรกุล. โรคปอดเหตุใยหิน. จดหมายเหตุเสวนาการใช้ใยหิน “โครโซไทล์” ในอุตสาหกรรมไทย และผลกระทบต่อสุขภาพ. ๒๕๕๗; หน้า ๒๗-๓๒. The First Case Report in Thailand of Pathological Confirmed Diagnosis of Asbestosis? Amnaj Yousukh Department of Pathology, Faculty of Medicine, Chiang Mai University